

PÄRNUMAA
NOORUS

PÄRNU

Nr. 2.

1939

ÜENÜ PÄRNUMAA KESKKORRALDUSE VÄLJAANNE

IGA NOORE JA NOOR-
SOOTEGELASE LAUALE

NOORSOO JA
KULTUURAJAKIRI

„EESTI
NOORUS“

Sisaldab ARTIKLEID ja KIRJUTUSI
kõikidelt kultuurelu aladelt, ILUKIR-
JANDUSLIKKU PROOSAT ja LUU-
LETUSI peamiselt NOORTELT AUTO-
RITELT. Avaldab järjekindlalt REPRO-
DUKTSIOONE eesti ja välismaa KU-
JUTAVATEST KUNSTIDEST.

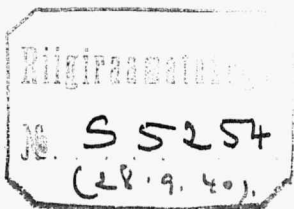
X aasta jooksul välja kujune-
nud kõrgetasemelised eriosad
ja -nurgad: HUUMOR, KIR-
JANDUS, TEADUS ja TEH-
NIKA, MALE, RAHVA-
TANTS, SPORT, KODU-
KAUNISTAMINE, NOOR-
SOOTOÕ jne.

TELLIMISI VÕTAVAD VASTU KÕIK POSTIASUTUSED JA
USALDUSINIMESED KÕIKIDE ÜENÜ OSAKONDADE JUURES.

PÄRNUMAA NOORUS

Toimetuse:

ERVIN LAARMAN,
ERNST TAMMSOO
ja ANTON TEKKO

Sf 4510

PÄRNU

Nr. 2

1939

ÜENÜ PÄRNUMAA KESKKORRALDUSE VÄLJAANNE

ÜENÜ Pärnumaa noorte talipäevaks

Artur Keller,
Majandusministri abi,
ÜENÜ Keskjuhatuse esimees.

Käsilähes ÜENÜ pere jõudsa kasvuga on täienenud ja laienenud ka tema harrastused ja üldine töö noorsooning vabaharidustöö põllul. Laul, muusika, rahvatants, võimlemine, kodude kaunistus ja kergejõustik spordialalt, samuti meie rahva tänapäeva ja mineviku rahvuslike vaimuvarade kogumine, viljelemine ja jäädvustamine tulevastele põlvetele—kõik see mitmekesine, noorte hingi ülendav, nende ilumeelt süvendav, keha karastav ja silmaringi laiendav edasiarendus- ja kasvatustöö edeneb ja läheb jõuliselt ülesmäge meie organisatsioonis. Viimastel aastatel on neile harrastusile meie juures seltsinud hulka kauni talvise üritusena talisport suusatamisega esikohal. Pärnumaa ÜENÜ pere! Teie korraldate 5. veebruaril talipäeva. Kuna ilmastik toleaks ajaks vist ei paku erilisi väljavaateid talispordiks, siis soovin teile palju leidlikkust ja ettevõtlikkust teie talipäevale sisu andmiseks. Pakkuge ka külmadel talvapäevadel ja pimedatel talveõhtudel vaimuvara, mis soojendab ja valgustab, et teie vaba aja kasutamine talvekuudel ei jääks tuhmiks ja nukraks rõõmsa ning värviküllase suve kõrval. Parimaid tervitusi ja edu talipäevale!

Tallinnas, jaanuaril 1939.

A. Keller,
Majandusministri abi,
ÜENÜ Keskjuhatuse esimees.

Tänaseks

K. Arro

*Täna pidutseb noorus
üenülaste lipu all,
hingest on lahti koorund
pakitsev tühjus, mure hall.*

*Täna hõiskab noorus
elule kiidulaulu,
visat on minema toorus,
muremõtted, valu.*

*Saamas on nooruse võit
tõeks oma vastaste üle.
Uus elusiht ilmunud tõik,
täites rõõmuga noorsoolaste süle.*

Pärnumaa noored!

Kui meie riiklik töö ja tegevus on läinud tõususuunas ja meie väike vapper kodumaa on jõudnud väärikale tasemele teiste rahvaste ja riikide peres, siis noored, ärge unustagem seda, et see pole alati olnud nii.

Aastakümned tagasi teie isad ja vennad läksid välja tumeda tundedega rinnus, et täita peale aastasadu põlvest põlve kantud esivanemate leegitsevat igatsust ja soovi — tuua tagasi vabadus.

See täitus — ent ta nõudis sitkelt rahvalt suuri ohvreid.

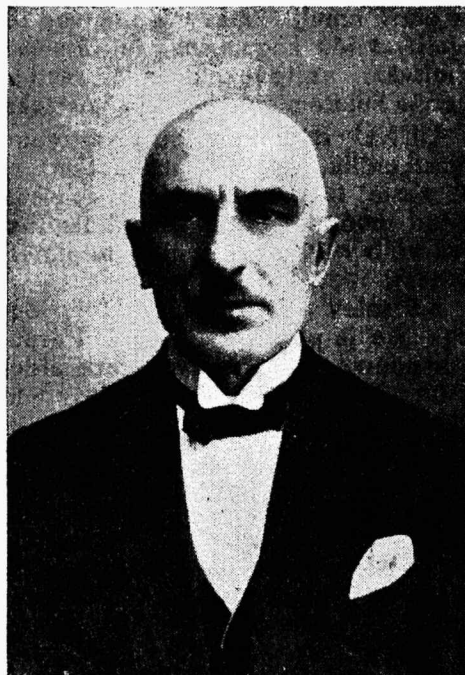
Läbi raskuste on kantud kätte meile riiklik iseseisvus ja rahvuslik kodu, kus oleme oma elu võinud korraldada oma vabade soovide järele.

Teie vanemate põlv on teile kätte võitnud kalli aarde, mille vaimne sisustamine kuulub teile — noortele, kellele päralt on lähem tulevik.

Tunnistagem tõde, et mitte üksnes füüsiline jõud pole riikliku julgeoleku kindlustaja, vaid ka rahva vaimne ja kultuuriline tasapind on selles määrava tähtsusega.

Noored, kes teie võrsute vaba kodumaa pinnal, ärge unustagem kangelaslikku vabadussõja vaimu, ent ärge laskem kustuda ka kultuuritungalt, mis kannab meid oleviku suures ühiskonnas väärikale positsioonile, loob rahvusliku olemasolu tagatise ning parimad lootused tulevikku.

ÜENÜ Pärnumaa noored! Teie vee-date oma kauni ja töörohke talipäeva Väandras. Siia kogunedes meenutagem, et aastakümnete eest see Pärnumaa

J. Marksoo,

Pärnu maavanem.

ilusaim paik oli hälliks paljudele Eesti vapratele poegadele ja tütardele — tulistele ja julgetele eestvõitlejatele meie rahvuslikul ärkamisajal.

Siin, noored, ammutagem eeskuju ja uut jõudu, et sammuda kindlalt ja julgelt nendel sihtidel, mida omaks on võtnud Eesti rahvuslikud noored!

26. I 1939.

J. Marksoo,

Pärnu maavanem.

Meie

Iga organisatsiooni elus vahelduvad pidupäevad argipäevadega. See on elu loomulik käik. Pidupäevad on vajalikud jõu kogumiseks ja värskendamiseks, argipäevad jälle saadud energia kulutamiseks ja rakendamiseks.

ÜENÜ on pidutsemistega olnud tagasihoidlik. Kuid puhkehetked ei saa kesta liiga kaua. Võib tekkida teatud mõõnaaeg, mis organisatsiooni elus võib viia väsimuseni ja tülpimustundeni.

Käesolev aasta on ÜENÜ-le jõukogumise ja piduaasta. ÜENÜ Pärnumaa noorsoolased algavad seda piduaastat kogunemisega talipäevadele Vändrasse.

Tänapäeva maailm on lõhestunud oma tõekspidamisis. Korporatiivsetes riikides ülistatakse juhi kultuse kõrval ainult massinimest. Teistes riikides on isik jäänud ühiskonna elu aluseks ning nii valitsemises kui ka kasvatustöös toetatakse siin isikule ja vabale vaimule. Ainult vabas võistluses areneb rahva terve vaim, mis ei paindu võõraste mõjude, tuulte ja psühhooside ees.

ÜENÜ Pärnumaa juhtivamad noored on kogunenud ajaloolisesse Vändrasse. See on vana kultuurkeskus, kust Eestile aastakümneid on jutlustatud nii majandusliku iseolemise ja isetegevuse kui ka vaimse iseseisvuse ideid. Körberid, Sokolovskid, Jannsenid, Jakobsonid, Jürgensteinid on aidanud teritada eestlase otsustusvõimet ja teotahet. Siit on äratatud eestlase enesetunnet ja kogutud löögivalmis olekut. Meiegi koguneme siia selle isetegevuse tungi jätkamiseks. Tahame saada uusi mõtteid uuteks algatusteks, indu ja värskendatud jõudu seni tehtud töö jätkamiseks ja süvendamiseks. Passiivne meelelaad meile ei sobi. Tahame olla aktiivsed, tahame, et ka meie töö oleks hingestatud. Tervitame siis talipäevadel eriti

Aug. Meikop,
ÜENÜ Keskjuhatusese peasekretär.

ÜENÜ Pärnumaa juhtkonda, kes septadena on määratud taguma hõõguvat rauda. Kogugu nad Vändra päevadelt hõõguvaid süsi kohendagu koduseid lõõtsasid. Olgu raud tuline ja pandagu sädemed lendama ning olgu see aasta rikas omaalgatustest ja Eestit edasiviivast tööst.

Meie kõik teeme ja täidame noorsootöö ülesandeid vabatahtlikult oma igapäevaste muude ülesannete kõrval. See pingutab ja väsitab. Jõudnud arutada päevaprobleeme, jõudnud korraldada tegevusülesandeid, vajame kindlasti ka mõistlikku meelelahutust. Ja eriti vajavad seda noorte laiemad hulgad. Pakkugu Vändra talipäevad ka selleks võimalusi ning näidaku, kuidas siingi võime tegutseda omaalgatuslikult, toites end eeskätt oma rahva rikkalikudest ilutagavaradest.

Aug. Meikop,
ÜENÜ Keskjuhatusese peasekretär.

Kunstilooming ehtigu me kodu

E. Laarman.

Meie vaimukultuuri mitmesuguste alade propageerimisel on võrdlemisi vähe tähelepanu juhitud kujutavale kunstile. Ometi aga on kujutav kunst üks sääraseid tegureid, mis äratab ja arendab meis esteetilist mõistmist kõige ilusa ja suursuguse vastu ning seega kujundab meist tõelise ja väärtusliku kultuurinimese.

Et tungida kunstiloomingu sisusse nii, et see looming teataval määral meile ka elamuseks saab, on tarvilik et me kokkupuude kunstiloominguga oleks tihedam.

Kunsti sügavaks mõistmiseks ei piisa ainult vastavate artiklite pealiskaudsest lugemisest ega ka juhulike reproduktsioonide silmitsemisest. Ainult kokkupuude elava kunstiga on võtmeks, mis keerab lahti ukse kunsti salakambrisse.

Meil kestab juba mõnda aega koduümbruse ilustamine. Istutatakse puid ja põõsaid, korraldatakse lagunenud aedu ja värvitakse maju. Kõik see on kahtlemata tervitatav nähe ja kindlasti muudab ajajooksul me elamukultuuri välist ilmet rõõmsamaks.

Kuidas on aga lood me elamute seesmise ilu korraldamisega? Ses küsimuses näib asi seisvat hoopis surnud punktil. Mõtlen siinkohal nimelt kunstiloomingule, mis alles õige vähesel määral on leidnud teed meie ko-

dudesse. Milles seisab siis põhjus, et muide näiliselt ilumeelne eestlane, aga põlgab kunsti?

Toon allpool kunstiarvustaja Hanno Kompuse mõtteavaldused, mis võib olla aitavad lahendada nimetatud küsi-

Ervin Laarman,
ÜENÜ Pärnumaa Keskkorralduse esimees.

must. Hanno Kompus kirjutab: „Võib oletada, et mõnigi on vahest nii poolvargi lasknud libiseda läbi pää mõtte mõninga kunstieseme omandamisest, kuid et takistajaks on olnud embkumb: kas kohkumine kõrgeist hindadest või pelg asjatundmatusest omandada väärtusetut. Need on igatahes kaalukad kartused, eriti kui nad esinevad koos, sest oma vähese ja nõndaviisi kalli raha eest osta kaupa, mille väärtus võib olla kahtlane, oleks tõepoolest muidugi rumalus.

Kuid ei tarvitse ju kohe riskeerida suurte ostudega: algul mõni käsijoonistus või akvarell või trükigraafika leht, siin ei ole kulu ega — kui hiljem peakski arenev maitse, tundmine ja kasvav otsusvõime omaaegse ostu arvama väheväärtuslikuks — pettumus kuigi suur, kuid julgust ja lusti edasisteks sammudeks kunsti kogumise teel kinnitab suuresti säärane esmakordselt pärast kunstinäituse lõppu kojutoodud ilus asi: tuntakse end ühelt poolt pisut nagu süüdlasena, et kallist raha on kulutatud

asja eest, mis ei sünni süüa ega selga panna, mis üldse ei täida mingisugust praktilist tarvet, kuid teiselt poolt kaalub üle isesugune enesetunde tõus, mida toob kaasa see esimene samm välja tavalikkuse kitsaist piirest, äripäeva tarvete ja hädade, praktilikkuse ja rehkendamise ringist. Väiklane kaalutleja, alaline muretseja, kibedanäoline igapäevsuse ikkevedaja meis on kord ometi jäänud taha, ärganud ja ette astunud on avarahingeline härrasinimene. Viljatu muremeelus on asendunud produktiivse kergemeelsusega. On saavutatud inimolemise kõrgem aste, kust pole enam tagasitulekut.

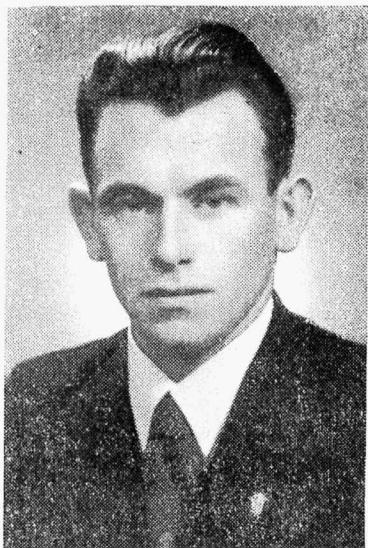
See on umbes vahest nii, nagu me asetame oma keha mingisugusesse kõrgemasse olemisse, istudes mugavasti autosse ja kihutades kord pühapäevalõbuks kas läbi linna või ku-

hugi kaugemale. Kuid säärane lõbusõit autos, olles õigupoolest praktiliselt ju ka täiesti tarbetu, maksab samuti raha ja lõpeb päälegi pea: astu aga jälle oma kahe jalaga uulitsakividele ja tõsta samm-sammu ette. Mõne kunstieseme omandamine aga, omamine ja nautimine on autosõit ja pühapäev silmale ja südamele nii tihti kui ise tahame, sest iga vastse silmitsemise puhul see kordub ja iga uue ostuga ta uuendub“.

Olles täiesti solidaarne Hanno Kompuse mõtetega, soovitan kõigil üenülasil tõsiselt kaalumisele võtta senisest ulatuslikum kunstipropaganda noorte keskel. Siis võime kindlasti loota, et jõuab kord aeg, mil iga eestlase kodu ehivad väärtuslikud kunstiteosed iluks silmale ja rõõmuks südamele.

Perekond, ühiskond, riik

O. Uudeküll,

ÜENÜ Keskjuhatause üldinstruktor.

Noorsugu koos noorsooliikumisega on pideva vaatluse ja uurimise all juba mõnda aega ja seda kahtlematult täie õigusega. Kui noored on iga perekonna, ühiskonna ja kogu rahva oleviku uhkus, tuleviku ootus ja lootus, siis loomulikult pole mitte ükskõik, millise ühiskondliku kasvatus saab see inim põlv, kes aasta paarikümne pärast on asendamas vanemat tegelaskonda nii perekonnas, ühiskonnas kui ka riiklikus aparatuuris.

Küllaltki pinev eluvõitlus vajab tugeva tahtejõuga ja teadlikke inimesi. Ühiskondlikul tööpõllul edu saavutamiseks peab lisanduma nimetatule veel ühine idee, mis haarab perekonda, on kandvaks aluseks ühiskonnale ja millele võib täie julgusega tugineda kogu rahva edasine areng.

Ühiskond oma kultuurilise arenguga läheneb kõige jõulisemalt inimesele tema noorusaastais, mil inime-

sel kõige rohkem vaba aega, energiat ja armastust kõige suure ja kauni vastu. See on aeg, mil inimene on üleminekuajajärgus ja on veel kasvatatav. Siit järeldebki, kuivõrd hästi ja ideeliselt noorsooliikumine oma organisatsioonidega rakendub kultuuri teenistusse inimväärtuste loomisel, niivõrd kindel võib olla ka kogu ühiskond edasises eluvõitluses kultuurrahvaste peres.

ÜENÜ oma 20-aastase tegevusega on rikastanud ühiskonda kümnetuhandete inimeste näol, kes saanud oma esimese ühiskondliku kasvatus, ergutuse teotsemiseks ja aastate vältel tugeva ühiskondliku kooli. Kogu meie vabariikluse ajal on ÜENÜ lõõnud tugevasti kaasa kõikidel kultuurialadel ja õõnud ise mitme omakultuurse aktsiooni algatajaks üleriigilises ulatuses.

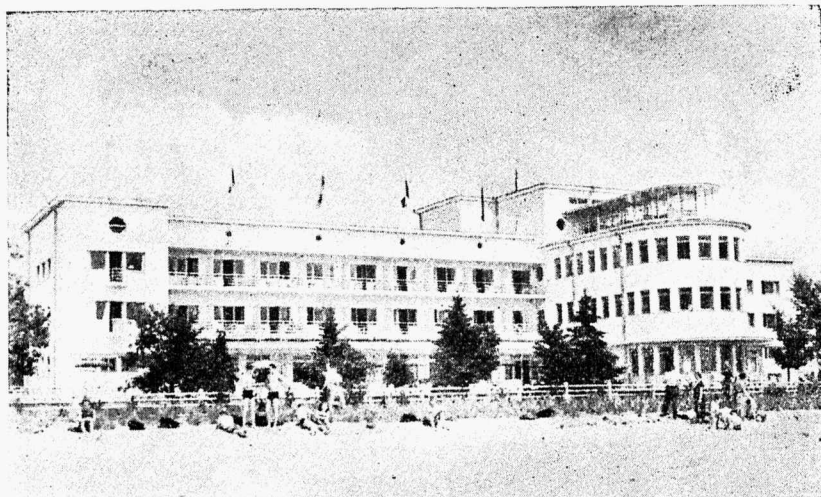
Suur ideeline eesmärk, tugev sisu ja kaine ajavoolude tõlgitsus kannab ÜENÜ liikumist ka tänapäeval. See liikumine on lõõnud ühiskonnas läbi täiesti asja enda pärast igasuguste suurte toetusteta ja premeerimiseta. Ka on puudunud ajakirjandust üleujutav sõnaline reklaam ja propaganda.

ÜENÜ jääb oma traditsioonilise rahu, tõekspidamiste ja kandva ideejuurde — teenida ühiskonda terviklikult väljaspool lahkuminevaid ilma vaateid olgu siis need poliitilised või usulised.

Koondada ja rakendada noori ja olla neile ustavaks ühiskondlikuks koduks rahvusliku, omariikluse ja omakultuuri keskendavas õhkkonnas — see oli, on ja jääb ÜENÜ tuumaks.

O. Uueküll,

ÜENÜ Keskjuhatause üldinstruktor.

Pärnu juubeli eel

Käesoleval aastal Pärnu kui kuurort saab 100 aastat vanaks. Kuurordi juubeli tähistamine, mis toimub suvel, tõotab kõigi eelduste kohaselt kujuneda üleriigiliseks suursündmuseks, kuhu peale sisekülaliste on oodata rohkel arvul väliskülalisi Soomest, Rootsist jne. Juubelipidustustest osavõtmiseks on annud oma nõusoleku ka meie riigipresident K. Päts.

Pidustuste eeltööd on praegu täies hoos. Kava kohaselt avatakse juubel ametlikult 21. juunil üleriigiliku arstidepäevaga „Endlas“. Arstide-päev on pühendatud peamiselt mudaravi küsimuste arutamisele. Edasi on Kujutavate Kunstide Sihtkapitali Valitsusele tehtud ettepanek juubelihooajal suurema kunstinäituse korraldamiseks Pärnus. Kindlasti tuleb kuurordi juubelipidustuste sarjas toime KNNÜ poolt korraldatav rahvuslike käsitööde näitus. Järgnevalt on kavas korraldada suuremaid rahvusvahelisi spordivõistlusi. Pidustuste kõrgpunktiks on juubeli laulupidu 23.—25. juunini, mille korraldab Lauljate Liidu Pärnumaa osakond.

Plaashi avardamiseks ja sellele pidulikuma ilme andmiseks kütakse üles rohust läbikasvanud plaashiosad ja tasandatakse Uue pargi kohal rajatakse pargist läbi kolm kõnniteed rannale, et kõrvaldada pahandav ja tülikas porist läbikõndimine. Rannasalongi ja muulide vahelisel suplemisalal ehitatakse publikule hõlbustamiseks rida kergeid sildu üle sonnide. Plaashi keskosale, Ranna-Hotellist kuni supelasutuseni, püstitatakse kuus pikka lipuvarrast, kuhu pannakse lehvima rahvusvärvid. Ranna kasutamiskorra kohta on koostamisel täpsed plaanid, mis pannakse välja kõikidesse elavama liikumisega kohtadesse.

Juubelihooajaks pannakse Pärnu pansionides ja võõrastemajades kehtima kindlad hinnad. Supelasutuse tegevus pikendatakse juubelihooajal kolmelt kuult neljale. Supelasutus avatakse 15. mail ja töötab 15. septembrini.

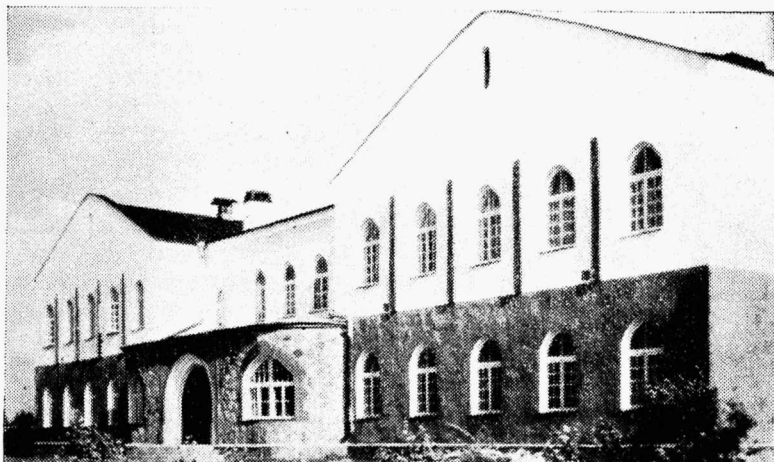
Põhjapanevad uuendused viiakse läbi Ranna-Hotellis. Hotell on võetud terves ulatuses linna majandada. Asutuse juhatajaks jääb supelinspektor Ed. Illermaa, abiks restorani ärijuhiks on võetud vilunud jõud E. Nurmbach.

Vändra ajaloolisel taustal

B. Parming.

Ordupäevil kuulus praegune Vändra kihelkond Pärnu komtuuri võimkonda, kelle kohapealseks »residentspunktiks« oli ordu mõis Lelle. Kihelkond oli väga hõreldalt asustatud, mille üheks põhjuseks oli kaht-

Vene Liivi sõjapäevil saab kihelkond mitmel korral rängalt kannata. Nii sooritavad Saare-Lääne piiskopirüütlid röövkäigu Vändrasse, kus 1560. a. põletavad maatasa Lelle mõisa. Sama aasta sügisel on kohal

Vändra gümnaasium.

lemata metsa ja võsaga tihedalt kaetud maa. Metsa oli sellisel hulgal, et seda jätkus isegi Harjumaa vasallidele ehitus- ja põletispuude raiumiseks.

Esimestest küladest nimetatakse 16. sajandi alul Kurgjat (Kurckkulle) ja Vändraküla (Venderskulle — praegune Vana-Vändra alevik). Mõned aastakümned hiljem märgitakse ajaloo-ürikus Rõusa, Vöiera ja Viluvere külasid. Külad ei vastanud tänapäeva suurtele asulatele, vaid pigem kujutasid endast 4—6 talu gruppi, kus peamiseks tuluallikaks oli karjakasvatus ja ka metsandus. Talupoegade maad olid väikesed — keskmiselt pool kuni kuueteistkümnendik adramaad ja mõisasaunikutel isegi veel vähemad.

venelased, kes hävitavad omakorda mitmed külad. Ka peavad siin poolakad oma sõjalaagrit, rõhudes rängalt kohalikke elanikke. N.n. »hea rootsiaja« rahulik miljö võimaldab kihelkonnal neist löökidest toibuda, kusjuures märgitakse elanike arvus suurt tõusu. 17. sajandi teisel poolel oli Vändra mõisas juba poolsada talu ja 25 asunikukohta.

Kihelkonna esimeseks pühakojaks oli Vändra mõisa lähedal Rõusa tee ääres aauv Püha-Martini puukirik, mis ehitati arvatavasti 17. sajandi esimesel veerandil. Tähtendatud kirikul puudus oma õpetaja, kelle aset täitsid külalispreedrid Viljandimaa katolikuusu kogudusist. Esimeseks Vändra hingekarjaseks oli Johann

Neudahl, kes pidas oma ametit 1669—1677 ja elas Anikoormas.

1696. a. laastab kihelkonda nälg ja katk. Näljasurma surijate arv tõuseb üle saja hinge ja katk viib hauda 564 ohvrit. Põhjasõja aegu jäävad laokile ka usuasjad. 1728. a. vallandatakse kauaaegne kirikuõpetaja liigjoomise ja ametialaste korratuste pärast. Sassi läinud usuasju tuleb klaarima tollaegne Suure-Jaani õpetaja, kellel on rängalt tööd ka sellega, et vanu kirikumõisa piire uuesti kindlaks määrata. Uus Väandra puust kirik valmis 1747. a. ja kivist kirik, mis säilinud tänapäevani, 1787. a. Kihelkonna elanike hulk tõusis tol ajal üle 2300, kelledele perekonnanimed pandi 1822. a. Nagu mujalgi, said ka Väandra talupojad endale võõrapärased berg-, feld-, son- ja manlõpulised nimed, sest paljud ei osanud endale nime valida. Teo-orjus oli raske. Nii näiteks tuli ühel 20 taalrit väärtoleval talul peale ränkade teopäevade ja mõisavoorides käimise mõisale tasuda veel 2 vakka rukist, samapalju otri ja kaeru, 5 n. humalaid, 4 n. võid, 1½ n. linast lõnga, 8 leiskat õlgi, 1 kana, ½ lammast, ½ ketti, 2 lõõga ja 12 muna. Peale selle olid nekruti-, postijaama-, ehituste juures abiks olemise kohustused, kirikisanda kümnis, köstrimaks, talurahvamagasini maks, küüdihobuste andmine, vangide saatmine, puud sõjaväe jaoks, teekohustus ja pearaha. Raharent algas Väandras 1849. a., millele algul suhtuti umbusuga.

Rängad majanduslikud raskused olid ka osalt põhjuseks, miks 1845.—1847. a. vahel massiliselt minnakse üle vene usku ja tekivad

ümbruskonnas mitmed uued kogudused, lootes seeläbi Vene riigilt toetust mõisnike ja saksasoost õpetajate vastu. Kuna selle läbi mingit abi ei saadud, siis toimus juba mõnikümend aastat hiljem tagasimineku luteriusu kogudusse.

Talude ost algas Väandras 1864. a. paiku, mil osteti kümme talu. Vana-Väandras osteti mõni aasta hiljem ligemale 50 talu (hinnaga 160—200 rubla). Mõis ise olla õhutanud talude ostmist. Ostjaiks olid enamikus kohalikud talupojad ja vähesel arvul ka sisserändanud mulgid. Talude ostmise põhjustas Väandras tulundusliku olukorra paranemist ja löi teataval määral ka sobiva baasi võimalise isetegevuse arenemiseks, kus asutati seltse, korraldati haridusolusid jne.

Rahvuslikul ärkamisajal on Väandra suureks tsentrumiks, kust sirguvad J. V. Jannsen, Lilli Suburg, A. Jürgenstein, teotsevad mõisnike vastane kooliõpetaja K. Körber, rahvahariduse eest hoolitsev Ernst Sokolovsky, »Peterburgi mässaja« ja »kolme isamaa-kõne autor« Carl Robert Jakobson j. t.

19. sajandi viimasel veerandil paljud vändralased rändasid välja, peamiselt Venemaale, kuna mitmed, kes ei suutnud talusid osta, pidid need loovutama teistele. Revolutsioonipäevil 1917. a. rüüstasid Vene sõjaväed ka Väandrat millele pandi aga piir hästikorraldatud omakaitse poolt.

Eesti Vabariigi iseseisvus kuulutati Väandras välja kohalikus apostliku õigeusu kirikus.

Noorsoo

eilseid ja tänaseid teid

Joh. Kangur.

On ammune tõde, et iga rahva tulevik peitub tema noorsoos. Tänapäevane noorsugu on homse ühiskonna kandja.

Ent ükski noorsugu ei saa oma rahva tulevikku teostama hakata ka täiesti iseseisvalt, vaid alati ta on kas suuremal või vähemal määral seotud nende ideoloogiliste pärimustega, mis ta saab oma eelkäijalt sugupõlvelt. Kui tänased noored astuvad homme oma rahva ühiskondlikele telingutele, siis saavad nad oma eelkäijate poolelijäänud tööd jätkata juba olemasoleval vundamendil ja juba kokkukantud ehitusmaterjalist.

On mõistetav iga rahva püüe, kanda võimalikult rohkem ehitusmaterjali kokku oma noorsoo jaoks, see tähendab — istutada võimalikult sügavamini oma noorsoosse neid ideoloogilisi põhimõtteid, mis peavad ilmestama vastava rahva ühiskondlikku struktuuri ja kultuurilist kandepinda. Ja selle juures on iga sugupõlv huvitatud, et noorsugu päriks ikka ainult neid ideaale, mis vastav sugupõlv ise ainuõigeteks peab.

Inimene on juba kord selline, et ta allub sugestioonidele, väljastpoolt tulevatele mõjutustele. Eriti vastuvõtlik igasugustele välistele mõjutustele on noorsugu. Noortes on veel väga palju käärivat ja avaldumisele tunglevat energiat, mis võib pöörduda esimesele kättejuhatatavale teele. Seepärast kõik ühiskondlikud prohvetid ja rahvusliikud messianistid püüavad enestele poolehoidjaid värvata esmaajoones just noorte hulgast. Kuna iga ajajärk sünnitab järjest uusi prohvetid ja messianismi kuulutajaid, siis ka noorte hulgas tehtav ideoloogiline külv muudab alatasa oma ilmet. Noorsoo tänased teed võivad ristelda eifsetega ja eilsed olla hoopis võõrad üleilsetele.

Missugused on siis need ideoloogilised seemneterad, mida on külvatud noorsoo hulka eile ja mida külvatakse täna? Ehk teiste sõnadega: missugused olid noorsoo eilsed teed ja missuguseid teid mööda tuleb tal kõndida täna?

Ei ole tarvis kuigi kaugele tagasi vaadata, et tähistada noorsoo eilset teed.

Need olid vapustava maailmasõja järelaastad, mis panid ümber hindama kõiki seniseid tõekspidamisi ja ideaale. Kui sõjasangarid saabusid tagasi oma kodudesse, mis väga paljudel juhtudel olid laostunud, siis avastasid nad ka enestes hingelisi ahervarsi, milledele tuli hakata ehitama uut elu, püstitama uusi põhimõtteid. Nagu reaktsooniks vastlõppenud halastamatule inimtapmisele puhkesid suured loosungid rahvaste leppimisest, vabadusest, vendlusest ja üheõiglusel. Ja üle kõige kõlas hüüe: mitte iial enam sõda! Need loosungid olid, tõsi küll, juba varemaltki inimeste huultelt kõlanud, kuid ikkagi jälle unustatud. Ent nüüd pidid nad olema jäädavad.

Ja mis oli loomulikum, kui et noorsugu haaras kõige suurema õhinaga kinni nendest loosungitest. Alati on olnud noored need, kes esimestena tormavad barrikaadidele ja kes, kui tarvis, ka esimestena ulatavad käe lepituseks. Nüüd tundsid noored endid kutsutuna lunastama vanade eksimusi. Noorte vaimustusest arenes omaladne kosmopoliitiline messianism. Nad ulatasid üksteisele käe üle riikide ja rahvaste piiride. See oli noortele ilus ja õilistav ajajärk.

Ent kuigi kaua ei saanud kesta see ajajärk. Tuli jälle uus reaktioon. See määras noorsoole uue tee, tänase tee. Kõik alles küpsevad töed rah-

vaste solidarideedist, üksteise mõistmisest ja sallimisest heideti üle par-da. Asemele astus toore jõu ja võimu ning raassi kultuse ülistamine. Ja jälle tuli noortel esimestena rakeduda uute tõdede vankri ette. Ning tänapäeva noorsool tuleb juba palju varakumalt astuda ühiskondliku võitluse areenile kui kunagi enne. Varemalt noored sukeldusid ühiskondlik-kesse probleemesse ikkagi alles pä-rast oma isiklikku „tormi ja tungi“ ajajärgu väljaelamist, tänapäeval aga moodustatakse sõjaväelisi rivisid juba ka vaevalt mähkmetest pääsenud las-test. Kes julgeks tänapäeval veel laulda, et „noor olla tähendab keva-det rinna sees kanda?“

Tõesti, noorte kallal võib imet teha. Selle mõne aastaga, millal on valitsemas uued jõu ja võimu ülistamise tõed, on noortest saanud nende uute tõdede kirglikumaid pooldajaid. Tuleb ikka jälle meelde pilt Berliinist möödunud aasta septembrikuu sõja-ärevatelt päevadelt, kus viimasel suu-rel massikoosolekul kõige suurema-teks sõjatäristajateks olid just noored. Ent noored ise ei ole veel vastuta-vad oma tegude eest, vastutajateks on neid kasvatavad vanad.

Noorsoo eilsed ja tänased teed ristlevad, missugused saavad olema homsed teed?

Noored suusatamas.

Vändra polka

Osavõtjaid: vaba arv paare.

Tantsijad seisavad paari-kaupa suures ringis, nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal küljel. Pillimehelt antava kolme akordi jooksul pööravad paariseltsilised kodarjoneel näotsi,

sammu parema, neiu vasaku jalaga) ja 4. taktil tehakse hüpped (poiss, hüpates paremal ja sirutades vasakut, neiu, hüpates vasakul ja sirutades paremat). Järgnevais taktis (5—16) tegevus sarnleb taktele 1—4, ainult 10

Vändra polka.
Kandlel mänginud Joh. Rosenstrauch, Tallinnast.

Parajalt

poiss paneb oma parema käe neiuale piha ümber, neiu oma vasaku poisi paremale õlale, teised käed sirutatakse ühendatult välja (tantsvõtte).

A osa. Pööratakse päripäeva (poiss algab vasaku- neiu parema jalaga) kolme sammuga pool ringi (1. takt, igal taktil osal üks samm) seejärgi sirutab poiss oma parema ja neiu vasaku jala küljele sirgena välja ja hüpatakse (poiss vasakul, neiu paremal jalal, ühtlasi kallutades vastavalt keha) kolm sammu sirutatud jalgade suunas s. o. suures ringis vastu päeva (2. takt, igal osal üks hüpe). Hüpetel on vaade juhitud hüppe suunas. 3. taktil pööratakse pool ringi päripäeva (poiss astub nüüd esimese

taktil ei tehta enam hüppeid vaid jäädakse seisma ja lüüakse, poiss vasaku ja paremaga, neiu parema ja vasaku jalaga kaks rõhulist lööki vastu pörandat (16 takt I ja II osa).

B osa. Võtet vallandamata pööratakse nüüd nii, et ollakse suures ringis nägudega vastupäeva ja alatakse liikumist jooksusammudega, poiss vasaku — neiu parema jalaga 17. taktil minnakse edasi kaks sammu (takti I ja II osal) kuna III osal tehakse sisemistel jalgadel hüpe, kõverdades seejuures välimisi põlvest ja tõstes ette üles 18. taktil tegevus sama mis 17. taktil. Seepeale jookstakse 5 sammu ja siis tehakse hüpe välistel jalgadel, kõverdades seesmisi jalgu see-

juures põlvest ja tõstes ette üles (taktid 19—20, iga takti osal üks samm kuna 20 takti III osal hüpatakse). Taktes 21—22, vastab tegevus taktele 17—18, ainult jalad on vahetatud s.t. esimene samm tehakse sisemiste jalgadega, hüpe aga välistega. Seejärgi pöördatakse nelja sammuga kohal päripäeva ringi, lüües ühtlasi kaks rõhku vastu maad (taktid 23—24) Tegevus

jaguneb nii: 23. taktil pöördatakse kolm sammu ja 24. takti I osal astub poiss vasaku jalaga ühe rõhuga sammu (s. o. neljanda) kuna II osal viib oma parema jala vasaku juurde, tehes ka sellega rõhu. Neiu toimib samuti, ainult vastavalt teise jalaga.

Tervet B osa korratakse (taktid 25—32). Tantsu tantsitakse kaks korda järjest.

Rahvapillimees Torupilli Peeter
(Peeter Piilberg).

Täiuse poole

*All pronksi naha vallutavaid oode
treneerit lihased sul laulvad jõust
ja rafineerit intellekti voogel
sul loomisvervi sädeluste sõud.*

*Ju õhtul hilja, hommikulgi vara
sul sõbruks loodus, raamat ja rapiir.
Vaid tervis, mõistus, and su ülim vara,
õhk, vabadus ja töö su eliksiir.*

*Nii, nagu uljas viking, Argosõitja,
sa kulged ajamere uudsel raal.
Ah! oled geenius ja sangar, võitja,
sul ükski täius on vaid ideaal.*

Hiiti Leegiste.

Kodukultuuritööle rakendumisest

Ernst Tammsoo.

Mõni aasta tagasi võeti tegelikule täitmisele kolm suuremat üritust, mis lõpptulemusena ilmestavad täielikult eestlaste rahvus- ja asikultuurilist ilmet. Need kolm üritust on: kodukaunistamise tööle rakendamine, muinsuslinnade lahtikaevamine ühes restaurerimisega ning rahvuskunsti elustamine.

Kodu, rahva süda, tuleb muuta nägusaks ja võimalikult hästi mugavaks, sest sealt sirgub energiline, teguvõimas noorus! See on üks kodukaunistamishoogtöö juhtmõtteid. Kodu on paigaks, mis kasvavat noorust endaga köidab ja ettevõtlikkusele tiivustab. Üksiku kodu kultuursest illest peegeldub vastu ka rahva üldkultuuriline ilme. See teadmine peaks noori veel enam ergutama tööle kodukultuuri arenguks, kuna ühtlasi sellega muudame ka oma väikese läänemereäärse kodumaa palju, palju kaunimaks.

Eesti rahvas on oma hariduslikult tasemelt maailmas üks esimesi, kuid koduümbruse kaunistamise ja elamute välisilme suhtes oleme jäänud kaugele maha paljudest rahvastest, eriti aga meie hõimurahvast soomlastest ja isegi lõunanaabrid lätlased on sel alal jõudnud meist kaugele ette.

Pärast vabadussõda, kui toimus Eesti piiride kindlaksmääramine, seisis Inglise piirikomisjon raske küsimuse ees: „Milline on Eesti talu ja milline kuulub lätlastele?“ Seepeale sai Inglise piirikomisjon vastuseks: „Kaunim ja enamkorraldatud talu on Läti talu, kuna välimuselt kehvem talu kuulub eestlastele.“ Paljudes kohtades toimisidki inglased selle järele. Tahes või tahtmata pidid ka eestlased selle õigeks tunnistama.

Lohutuseks võiks ju öelda: veised ja eriti hobused olid Eesti taludes palju paremad, ning lätlased jäid siin meist päris maha.

ÜENÜ osakondadel on kodukultuuri arendamiseks häid võimalusi, kuna siia on koondunud keskealiste noorte aktiivsem ja arenenuim kaader; pealegi on ÜENÜ liikmed tihedalt seoses kodukultuuri tööga. Seega pole maanoorest üenülasele midagi väärtuslikumat, kui oma ümbruskonna kultuurilise taseme tõstmiseks kaasa aidata niipalju, kui aga võimalik, omandades ise sealjuures põllu- ja aiamajanduslikke oskusi ning kalkuleerivat mõtlemisviisi ühes esteedi nõudega.

Koduümbruse kaunistamise edukaks tööks on vajalik igakülgsed teadmiste ja oskuste omandamine.

Vajaline oskuste omamine võiks toimuda osakonna juurde asutatud kodukultuuri-või põllumajandusharu vastavil töökoosolekuil. Need töökoosolekud pole huvitusega, kuna ÜENÜ osakondades vaimse ja kehakultuuriliste ürituste kõrval on rohkesti korraldatud mitmesuguseid kursusi põllunduse, aianduse, karjanduse jne. alal.

Kodukultuuriharru koondugu esijoones just need, kel selleks on huvi ja kel kodus on töö tegelikuks läbiviimiseks võimalusi, kuid ka need, kel töö tegelikuks läbiviimiseks puuduvad võimalused, kuid siiski on huvitatud kodukultuuriharu tööst, koondugu kodukultuuriharru ja katsugu luua praktiliseks katsetamiseks võimalusi kasvõi sel teel, et on sõbral abiks vastavil tööil.

Kodukultuuriharu asutamisel on tähtis, et oleks koostatud tegevuskava. Ainult sihikindel töö annab positiiv-

seid tulemusi. Tegevuskavas olgu esitatud ülesanded, mis tulevad teha kodukultuuri-haru üksikliikmel kodus ja see, mis tuleb korraldamisele ühiselt Tegevuskava koosnegu kahest osast: 1) teoreetilisest ja 2) praktilisest osast. Esimene osa leidku käsitlust sügis-eriti aga talveperioodil, kuna praktiliste teadmiste omandamine võib toimuda igal aastaajal, eriti aga kevad- ja suveperioodil.

Kodukaunistamise töökava sisaldagu järgmist: 1) üldjooneline sihtide selgitamine, referaadid, vaidluskoosolekud; 2) hoonete asetus ja kodu välisilme, eeldusi kodukaunistamiseks; 3) õu ja elamu; 4) puisteed; 5) koduümbruse kaunistamine: korrastamine, planeerimine, taimede ja lillede muretsemine, istutamine ja nende eest hoolitsemine.

Eelpool esitatud kava on koostatud üldjooneline ja laiaulatuslik, toodud näitena. Tegevuskava koostatagu tegevusharu juhatuse poolt üksikasjalisem ja kohapealsetele oludele vastav. Kava olgu koostatud kuude järgi ja nii, et talvistel koosolekutel leiaks käsitlust teoreetiline osa, suvel aga asutagu täie innu ja eeskujulike teadmistega praktilise osa juurde, nagu juba eespool märgitud.

Asja edukamaks läbiviimiseks on otstarbekohane, et kodukultuuriharus

korraldatakse mitmesuguseid kodukaunistamise võistlusi ja -päevi, kuna viimaste kavas on soovitatav, et tutvutakse haru liikmete kodus nende poolt tehtud töö ja saavutatud töötagajärgedega. Soovitatav on veel erutusauhindade jagamine oma ala parimaile raha, kirjanduse või tarberiistade näol.

Kodukultuuriharu suurte „töösangarite“ eeskuju ergutab intensiivsemale tegevusele teisisi noori. „Töösangariks“ võib olla igas eeskujulik, teineteiga ja tunnustatud noor. Omavaheistel või ka teistel suurematel koosviibimistel tuleks korraldada nende „töösangarite“ austamisaktusi, kus tutvutakse austatava isiku elutööga ta enda juuresolekul. Säärased aktused tekitavad igapähe väikesel määral n. ö. auhannust, sest iga noor tahab ju, et teda seataks eeskujuks teistele. Nii viisi püüab noorus saavutada oma töös parimat, et kord ka olla tunnustatud töösangar.

Suurema eeskuju saavutamiseks kodukaunistamistöös tuleb korraldada õppereise eeskujulikumatessse majapidamistessse: koolidessse, õppetalludessse või ka kohalikkuss eeskujutallu.

Praegu aastavahetusel toimuv peakoosolekute hooaeg on eriti soodus vastavate harude ellukutumiseks ja asjahuviliste harudessse koondamiseks.

Pärnumaa külanimi

A. Meikop.

Pärnu jõe ja Pärnu lahe kaudu maastikuliselt nagu poolitatud Pärnu maakonnas näib ka külanimes puuduvat see kohaliku koloriidi ühtlus, mida teistes maakondades teatud määral võime märgata. Küll aga peegeldub siin palju madalmaastiku looduslikku omapära. Pea kolmandik Pärnumaa külanimedest on seotud siinsete suurte soode, rabade, metsade, laante, loomastiku, jõgede, ojade ja randa-

Mõnuvere, Päriveri, Pööravere, Rabavere, Rahkvere, Rüdavere, Uduvere, Viluveri. Näib see nimetüüp tekkinud eestlaste anastavalt majanduselt tootvale (põllumajanduslikule) kultuurile ülemineku ajastul. Sellisena on ta noorem Pärnu jõe suudmes märgatavast metsastus- ja kalastusilmisest külanimedest, milline neile paikadele pandud ju vist kaugel ki-

Vändra metsas Pärnumaal . . .

dega, moodustades neist ilusakõlalisi sõnasepiseid (Hiiekõnnu, Kivilaane, Rabasaare, Rannametsa, Soosalu, Tahkuranna), milledest mõned nagu: „Allikõnnu-Kuusiaugu“, „Murrumetsakülje“, tänapäeva kiires elutempos üllatavad oma pikkusega.

Naabermaakonnas, Viljandimaal, on eriti levinud „vere — veere“ lõpp. Siin on umbes 50 sellelõpulist küla. Pärnumaal esineb see nimetüüp harvemalt. Kuna „vere“ lõpp näib tulnud mõistest „alet veeretama“, siis loomulikult leidub teda kõlbulikuma põllumaaga Viljandimaal enam. Pärnumaal leiame: Jänistvere, Kõrevere,

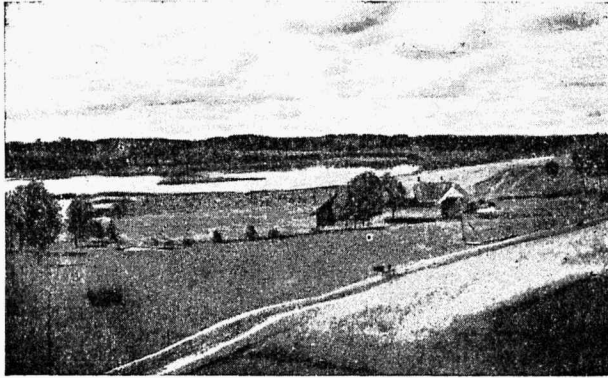
viajal siia asunud jahimeestelt — esivanemait.

„Vere“ga sammub tavaliselt kaass „pere“, eriti aga „vere“ (esineb peamiselt Kesk-Eestis!) ääremaadel. Viljandimaal leiame ainult Käspre, Loopre, Metsapere ja Saarepere. Vastavalt Pärnumaa suurema üksik-elamutega maastikupildile esineb see lõpp siin sagedamalt. Leiame: Eapere, Eidapere, Jõõpre, Kaapre, Metsperede Salubre, Pere, Võibre ja Ülpre.

Loomulikult olid uudisasutustekkimisel üksikud pered aluseks hilisematele küladele. Toimus vist

küll pikaajaline perede „veerestumine“, mida eriti võime märgata Kesk-Eestis, kus pere-lõpuline külanimi ainult lühendatud ja kivistunud kujul (Loopre, Jõõpre, Kaapre Võibre, Ülpre) on suutnud püsida „vere“ lõpuliste keskel. Pere nimeks oli aga tavaliselt peremehe — sugukonna vanema nimi. Pere „veerestumisel“ kandus nimi ka „vere’le“. Vast sellega oleks seletatav, et asjatundjate arvamisel nii -pere kui ka -vere lõ-

restaureerida: Att (Atikse), liivi päritoluga Ani, Ane, Ene (Aniste, Anelema, Anikoorma), Aso (Asuküla), Elo, Eilo (Ellamaa), Alo, Alli (Allikõnnu, Halliste), Illo (Illu), Kado (Kadjaste), Kahro, Kambi, Kaubi, Kenn (Kenne), Kiras (Kiraste), Kullo (Kulla), Kärk (Kärgu), Kärbo (Kärbu), Kääro (Käära), Kõres (Kõreveere, Kõrsa, Kõrste), Lebas (Libatse), Maimo (Maimo), Pauas

Kodumaa loodus kutsub . . .

pulistes külanimesedes umbes 30—40% ulatuses leidub muistset isiku nime (Ani-Anikvere, Mällik-Mällikvere, Pällo-Pällostvere, Rahik-Rahkvere j. n. e.).

Sellega olemigi jõudnud lähemale teisele külanime suuremale päritolu allikale — muistsele isikunimele. Pärnumaal ei esine see vast nii arvukalt, kui teistes maakondades, kuid siiski küllalt tähelepandavalt. Kui maha arvata mõned ilmsed võõrapärasused (Dreimanni, Karolinenhof, Kolbergi, Kumpmanni) ja ebasobivad laenud (Jakobi, Kristani, Veeликse ja need ongi vast ainsad nimed, mis Pärnu külanimesedes vajaksid kiiret eestistamist), siis jääks järele umbes 150 arvatava muistse päritoluga isikunime Pärnumaa 600-le lähenevast küla- ja asulanimesedest teeks see umbes neljandiku.

Niisuguste muistsete nimedena võiksime näiteks Pärnumaal katsuda

(Paua), Päev (Päva), Reik (Reiu, Vüsireiu), Reio (Reose), Sauk (Sauga, Saugo), Tani, Toots (Tootsi), Tõho (Tõhela), Vako (Vaki, Vakiste, Vakalepa), Uldo, Ullas (Ullaste), Uuras (Ura, Uruste, Urissaare), Vihas (Vihakse) jne. Paljud neist võivad olla muidugi endised lõpud kaotanud. Nimest Kullo võiksime saada näiteks: Kullapere, Kullavere, Kullamaa, Kullaküla jne., nagu neid ka tõepoolest esineb mujal.

Eeltoodud külanimede isikupäralist päritolu aitab vast tõendada asjolu, et neid leidub kõikjal Eestis ja ka lähishõimlaste (liivlaste, soomlaste) maaaladel. Üksi Harjus leiame näiteks 2 Tanimaa ja ühe Tani talu. Tani (ka Tanni, Tanila ja Tannila) nimelisi külasid-talusid leidub Soomes Turu ja Häme läänides 11. Illo nimi võiks tuletada külanimesedest nagu Iloste (Pihtla), Illu (Are, Hallinga),

illi (Vastseliina), Illuka, Illuste (Paatsalu), Illevere (Kuksemaa), Illonmaa (Häme) jne. Iskase võiksime tuletada nimedest nagu Iska (Koonga), Iskas (Vihterpalu), Isaka (Kolga) jne. Soomes esinevad: Iska, Isko, Iskala ja Iskola.

Võib-olla kuulub siia ka Tori. Tori küla leidub veel Alliku ja Torila küla Kokora vallas. Talunimedena on teada Raplas Tori ja Torina, Erastveres Tori. Soomes leiame külanimedena: Toriseva, Toroinen, Torre, Torro, Torri, Torittu, Toro, Torila, Torisalo, Torikka jne.

Võiks isegi katsuda siia tõmmata ka Vändra. Pärnumaa külanimedest on mitmed (Oara, Kibura, Mädara, Pitkara, Rabara, Soomra, Tohera, Vihtra, Vändra) „ra“ lõpulised. Kui „ra“ peab tähendama „rahva“, siis kõlaksid need nimed Oarahva, Kiburahva jne. Vändra kõlaks sellekohaselt Vändrahva. Kui aga peaks olema nii, et Vändra on saadud nimest „Vänni“, mis Soomes tuntud küla- ja talunimena, siis oleks arengukäik: Vännirahva — Vännira — Vändra?

Võrdlemisi rikkad sellest isikupärasest külanimest näivad Pärnu jõeveersed muinasaegse asustusliku päritoluga vallad, eriti aga Tori — jõesuudme vald. Muistset isikunime meenutavad siin külanimed, nagu Elbi, Kalmu, Levi, Mannare, Päästalu, Tani, Tohera, Tori, Tõia, Tõramaa jt. Kas pole need nimed ajast, mil esimesed eesti suurpered-hõimud jagasid siin jahimaid? Kas ei kõnele selle külanime vanadusest nimed nagu Sigaste

(metssiga!), Tarva (tarvas — alghärg), Kobra jt. s. o. loomade nimed, mis Eesti vetest ja metsadest ammu kadunud. Ja kas ei meenuta muistset jahimeest nimed nagu Tuuraste (tuur — jääoda kalastamiseks jaasse augu raiumiseks), Püüniste, Kodesmaa, Kodasma (muistne püstkoda), Kondi (kas mitte soome sõnast „kontti“ — tohust jahikott?) jt. Keelelisest vanusest kõneleb muuseas sageli Pärnumaa külanimedes esinev genetiivi „n“: nagu Eentse, Hallinga, Reonda, Peantse, Soontagana.

Nimed nagu Kangro, Sepa, Kodara, Rätsepa, Tõrdu, Hõbeda — kõnelevad tööoskusest. Ja kas Orajõel esinev „Kura“ ehk pole tuletis soome-ugri muistse päritoluga sõnast kuras — väits — nuga.

Niisuguseid ja palju muid mõtteid äratav kohanimede jälgimine mullistest nüüd paljud seatakse muutmise vaekausile

Tuleks soovida, et Pärnumaa noored kohanimede kohta asuksid rahvalt koguma selgitavaid materjale, püüaksid selgitada nende vanadust ning vajaduse korral püüaksid neid kaitsta asjatute muutmiste eest. Alustes ja Vändras ongi noored koduümbruse uurimisega teinud algust.

Peetagu meeles, et uurijad ja asjatundjad pole ainult need, kes kaua aega koolis käinud ja kel teadmiste kohta paberid pihus. Uurimise ind hõõgub ka kõige kaugemais metsahurtsikuis üle maa ja kodumaa-armastus ei ole lihtsamalegi inimesele võõras.

Lumehelbeke

*Lumehelbeke
lungeb mullale,
lingleb õrnasti
lehtede kullale.*

*Salamõtteke
minu südamet,
jäänud peatumata
minu hingesse.*

*Lumehelbeke,
salamõtteke,
vaikselt mõlemad
hingest ühtuvad.*

Suuskade valik ja korrashoid

Joh. Tamm,
Pärnumaa spordiinstruktor.

Kuna meil suusasport iga aastaga ikka enam ja enam hoogu võtab ja juba massisportiks hakkab kujunema, siis lubatagu mul siinkohal veidi näpunäiteid anda suuskade valikust ja korrashoiust.

Pärnumaa on oma maastikult suuremalt jaolt lausikmaa. Mägesid leidub ainult Abjas ja Karksi-Nuias, mistõttu suuskade valikul tuleb arvestada peamiselt lausikmaa oludega. Kõige levinenum tüüp suuskadest on Pärnumaal ja Pärnu linnas »Turist« tüüp. »Turist« sobib teatud määral ka mägisele maastikule, kuid rohkem siiski lausikmaale. Väljanägemiselt on »Turist« tüüpi suusad n.n. harjaga suusad ja nende keskmine laius on 6,5—7,5 cm keskelt. Suuskade pikkus kõigub 185—210 cm vahel, vastavalt nende omaniku kasvule.

Mägisel maastikul on sobivamad »Telemark« suusad. Need on laiad ja lamedad ning selletõttu hästi vastupidavad.

Head suusad valmistatakse kase- ja pinnapuust. Pinnapuu on sitke ja tihe, mis annab suuskadele suure vastupidavuse. Suusad peavad olema tõrvatud männi tõrvaga, tald rohkem, ning pealt poleeritud või lakitud. Puu valikul tuleb eriti hoolega silmas pidada, et suusa õhematel osadel ei oleks oksa, mis suuska nõrgestab.

Suusasidemeid on mitmesuguseid. Parimaiks, mida kasutatakse ka võistlustel, on Soome-Norra »Rotanloukku« (Rottefella) side. Meil on paljutarvi-

tatavad ka »Kotka« sidemed, kuna need on väga praktilised ja hästi odavad. Mäesõitudel tarvitatakse rohkesti »Huitfeldt« sidemeid.

Kuidas hoida suuski suvel? Juhub sageli kui suusatamise hooaeg on lõppenud, et suusad jäetakse hooletult seisma kas kuuri või kusa-gile pööningunurka. Säärases olekus tõmbuvad aga suusad kergesti kaardu, otsad õiguvad, keskmine paine läheb välja ja veel mitmesuguseid teisi vigu võib tekkida.

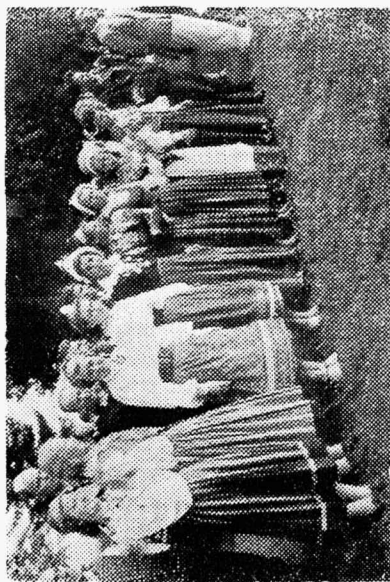
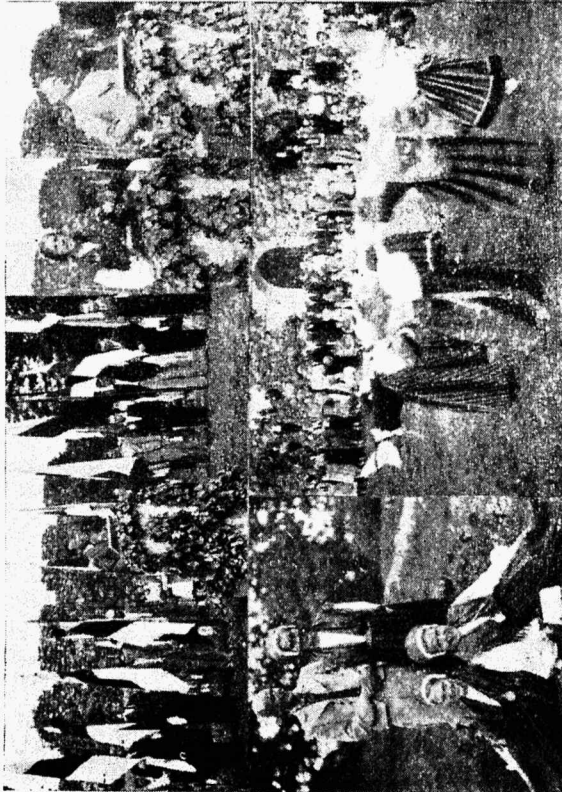
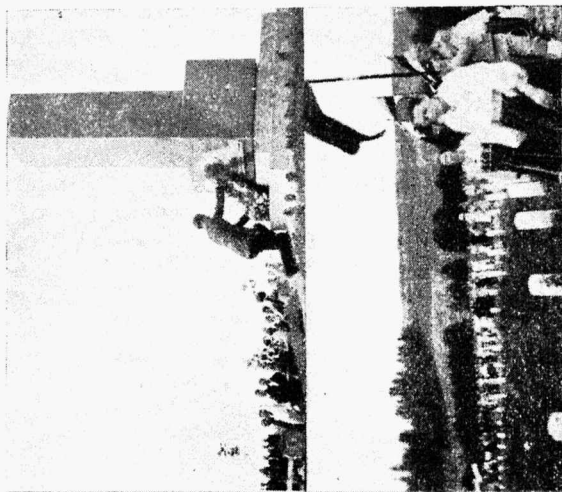
Et vigu vältida, tulevad suusad peale sõiduhooaega hoolikalt ära puhastada, vana sõidumääre alt ära kraapida, suusatallad korralikult paksu männitõrva korruga ära määrida ja suusad kõrvuti vastu seinale lüüa nii, et suusaninad oleksid üleval. Keskkoha, seinale ja suusatallade vahele asetada kahe sõrme paksune puust liist, mis suuskadel hoiab sees paraja keskpainde. Alumiste, samuti ka ülemiste otsade peale lüüa puust liist keskelt ühe naelaga. Ülemise otsa ja seinale vahele asetada samuti liist, mis hoiab suusaninad õigumise vastu.

Kui suuskadel on metall-sidemed peal, siis tulevad ka need sisse määrida kas tavotiga või mageda lambarsavaga selleks, et sidemed rooste ei läheks.

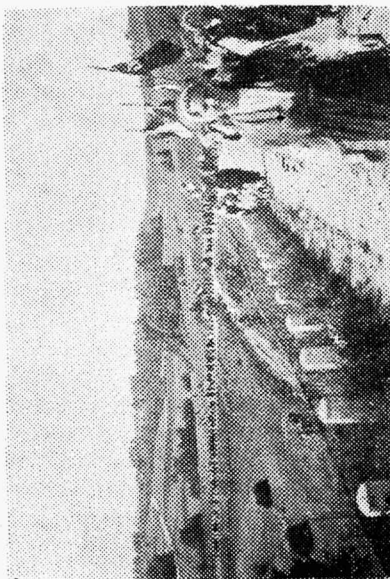
Nende näpunäidete järele talitades võib igaüks kindel olla, et ta suusad säiluvad alati kõigeparemas sõidukorras.

ÜENÜ Pärnumaa osakondade I suvipäev Karksis

Ülal: Keskkohatuse üldinstruktor Oskar Uudeküll avab suvipäeva; prl. Stina Andersson ja mag. Heikki Hostia tervitamas; Pärnumaa Keskkorralduse esimees E. Laarman asetab pärja langenute mälestussambale; keskmises reas: „Põldestage ka meid!“, Tallinna osak. valikrühma neid „Targa rehealust“ tantsimas. Vasakul: Rongikäigul läbi kauni Karksi maastiku, ees instruktor A. Järvet. Paremal: Veel kord rongikäik ja rahvatantsijad.

Käisime suvipäeval

Suvine reisiveste

A. Tekko

Mina ja tema, ehk otsemalt öeldes meie kahekesi arutasime läbi (Karksi, Pärnumaa I suvipäevalt tulles) ja otsustasime siis: „Sõidame!“ Nojah, sõidusihht oli küll selge, et Järvamaa II suvipäevale, aga kuidas me sõidame? Raudteesõit pole suvel kuigi mugav ja autosõit nagu natuke luksus, kui arvestada Vändra—Tamsalu vahemaad ja pealegi kui teadmata millal tagasi saad. Ega aidanud siis muud, kui pumpasime jalgratastel kummid täis, viskasime kuued leistungipeale, fotokaamerad rihmapidi üle öla ja andsime pedaalidele valu. Päike oli parajas õhtupoolikus ja heinalised töötasid vilkalt aasadel, kui me sibasime Kärü aleviku suunas.

Talvel harilikult valitakse otseteed, kuid meil oli seda pimedat julgust nii palju ka nüüd, et ilma kellegilt küsimata võtsime suuna Kärü alevikust läbi, otse Paide suunas ja lootsime sinna jõuda nii, et poleks Türi ringi sõitmist. Aga selle otsesõiduga meil need seiklused algasidki. Olime sõitnud vaid mõned kilomeetrid metsateed, kui sattusime ilusa järve kaldale ja tee oligi kadunud. Nüüd püüdis meile abiks olla üks blond tütarlaps, kes järve kaldal söötis parte. Ta juhatas meid veidi maad tagasi. Lubasime temale, et tagasitulles suvitame siin mõned päevad. Sellepeale tütarlaps vastas, et tema puhkus lõpeb homme ja ta sõidab siit ära. Ta oli linnast. Keegi vana karjus juhatas meid varsti: „Poisid, olete valesi tulnud ja paremini jõuate edasi, kui sõidate tagasi ja lähete Türi kaudu, — parem tee.“ Ei meil tagasisõiduks lusti polnud, kui kuulsime, et edasi saab. Aga see edasisaamine oli vilets. Tee läks üle püstaedade, läbi lepavõsariku ja me tungisime edasi nagu põhjanaba vallutajad. Niiviisi jõud-

sime edasi õige aeglaselt. Päike oli juba alla vajunud, ning soe suviöö levitas värsket heina lõhna. Kui jõudsime külavahe teele, külapoisid ükshaaval ja paarikaupa tulid meile vastu — läksid arvatavasti ehale. Küllap mõtlesid, et meilgi see tee ees, ent meil oli vaid üks siht ja eesmärk — jõuda kella 12 Tamsallu, kus sel tunniajal pidi algama lõkkeõhtu. Sõber Äрни Tammsoo arvas, et kui jõuame kella üheks, ega siis ka veel hilja pole.

* * *

Kell 1 südaöösi olime alles Koeru alevikus ja siit pidi veel mõnikümme kilomeetrit Tamsallu olema. Meil mõlemil oli kahju, et me eemärgi esimene osa oli juba täiesti kaotsi läinud. Ei aidanud ka see, et vahetevahel kirusime neid õhtuseid püstaedu ja metsapadrikuid, kus pidime veetma kalli aja. Polnud nüüd enam muud, kui otsida sobiv ööbimispaik.

* * *

Teine päev. Sel ilusal pühapäeval hommikul oli päike juba kõrgel kui ärkasime. Võib olla poleks veel ärganud, kuid peremees oma tüdruku ja hobusevankriga seisid ristikkeina-rõugu ääres ja peremees tõendas, et lõunaks pidi see väli puhtaks veetud olema — seega järg oli tõesti meie öökorterite juures. Nüüd otsustasime kohe sõita jälle edasi, kuid päike oli mu rattakummi lõhki paisutanud ja tuli asuda remonttööle.

Kell 11 päeval oli meil Tamsaluni maad ainult 8 kilomeetrit. Enne aga ründasime üht talu, kust saime seepi ja külma allikavett ning ka piima ja värsket sepiikut. Tuju oli kohe nagu pühapäeval. Nüüd oli juba seltsim ka sõita, sest igast teearust tuli noori jalgsi ja ratastel, paljudel kingad näpus ja uued

rõivad kompsuna kaenlas. Järva noored meile aga palju tähelepanu ei osutanud, sest olime neile ju päris võõrad ja kas nemad teadsid, missugused untsantsakad selleks suurpäevaks kõik siia kokku ajavad.

* * *

Järva noorte suur pidupäev oli lõpenud. Saatsime väliskülalised Tallinna poole minevale rongile. Heikki Hosiä jumalaga jättes veel manitses, et meie mitte ei unustaks temale Helsingi järele saatmast neid ülesvõtteid, mis päeva jooksul tegime. Samase sooviga jättis enda aadressi meile ka Taani noorte esindaja Hakon Madsen. Ära sõitis ka noorsoolane Meikop, kuid enne ta tegi ühe lõbusa pildi, kus esiplaanil võib näha lõbusat heliloojat ja pidupäeval esinenud laulukooride üldjuhti hra Seigeri.

Järva noorte pidupäevast jäid meile ilusad ja unustamata muljed ja kõigest sellest võiks kõnelda väga palju, kuid kahjuks on minu kirjutus mõeldud vaid reisivestena ja sellepärast lähen järjekorras edasi.

* * *

Esmaspäeva hommikul korjas nrs. Uudeküll mahajäänud peolisi siit ja sealt. Meie, küünis heinakantsi kõige alumisel korral, puutusime kõige enne kätte. Siis ronis ühest heinakantsi nurgast välja nrs. Sinimäe, seejärele nrs. Vimberg ja ka tütarlapsi oli me läheduses. Meie esimene töö oli kassameister Sinimäele appiruttamine ja abistamine piletikontsude ja kassa lugemise näol. Peale lõunatamist ei tahtnud meist keegi kuivale maale jääda, vaid kuumus sundis veele lähemale. Meid ahvatlesid läheduses asuvad kuulsad Porkuni järved oma ujuvate saartega. Kuna ma varem ei olnud Porkunis käinud, siis mind huvitasid kõigepealt ujuvad saared. Kohapeal võisime aga veenduda, et nende ujuvate saartega ei saa ette võtta paadisõitu, nagu varem arvasin, et roni aga saarele ja sõida siis terved järved läbi nagu mootorpaadiga. Need saarekesed nihkuvad küll aegajalt, kuid enamasti ikka kevadel suurvee ja jäämineku ajal. Aga ilus ja mugav oli supelda järves, sealsed

üenülased olid järve ehitanud korraliku supelpiirkonna ja kaldale supelhoone. Parajasti läks aga üle Porkuni äge äikesepilv ühes tormi ja vihmasajuga ja lõpetas meie suvituse natuke liiga ruttu ja selletõttu jõudis meie seltskond Tamsalu jaama vaevalt kümme minutit enne rongi väljumist.

Nüüd aga nrs. Sinimäe pani meile kahele ette ultimaatumi — meie võtku vastu tema kutse ja sõitku temaga koos Narva, kus ta abikaasa suvitab ja kus oleksime tema külalised. Mõtlemiseks oli aega vaevalt viis minutit, kuid selle aja jooksul tuli veel rattad pagasi anda, piletid kassast lunastada, paarist-kolmest uksest sisse ja välja joosta, saatjatega jumalaga jätta, ning juba tormasime kolmekesi kiirrongis Narva suunas. Nüüd oli aega veidi mõelda. Kuna suure kiirusega olime ka endi rattad lasknud transporteerida Narva, siis nüüd leidsime, et selleks polnud üldse tarvidust, tagasi pidime ju nii-kui-nii sõitma Tamsalu kaudu.

Olime külalised Vaivara metsaülemajamas. Metsaülemajama perekond oli parajasti puhkusel Pärnus. Pr. Sinimäe hoole all oli nüüd nende päevade jooksul ruumikas ja ilma elaniketa metsavalitsuse maja. See asus võrdlemisi rahulikus kohas, suvisel ajal nagu loodud mugavaks puhkepaigaks. Meri siit polnud kaugel ning juurde pääsis bussiga, mis mitu korda pidas ühendust Vaivara ja Jõesuuga. Ka ilusad Vaivara „sinimäed“ olid võrdlemisi kättesaadavas kauguses.

* * *

Selles rahulikus ümbruskonnas veetnud öö ja osa päevast, võtsime suuna Narva.

Esimene uks, kus Narvas sisse läksin oli habemeajaja jaama juures. Mees oli väga lahke ja töötamise juures küsis, et kas olen siin läbisõidul. Jaatasin. Ja lahkumisel pidin tasuma oma habeme eest 50 senti (!?). See oli kooliraha selle eest, et kõnelesin tõtt, valega võinuks habeme maha saada paarikümne sendiga.

* * *

Suurel (peatänaval) tänaval nüüd keskpäeval polnud mingit liikumist ja

sama tänava sööginajas polnud täna vist ühtki inimest veel käinud, sest ettekandja neiu ütles, et suppi võib saada alles poole tunni pärast ja praadi umbes tund hiljem. Sõime siis ainult suppi ja läksime vastasutatud Narva supelbasseini suplema. Supeluskohaski polnud peale väikeste poisikeste teisi suplejaid. Jah, vanasti oli siin küll nagu lõbusam. Nüüd me asusime Pimeaja juures sadamast laevale, et kella 4-ks Jõesuus kohtuda pr. ja hra Sinimäe'lega, et siis hiljem ühiselt siirduda kursaali kellaviie-teele.

Jõesuu plaashil publitses elu, kuid märksa vaiksemas tempos kui Pärnus ja kursaali kogunes suure hiline misse peale vaevalt 50 inimest. Orkestrandid haigutasid ja üksikud paarid tegid põrandal arglikke tantsusamme. Öhtul pidi toimuma suveprintsessi valimine, kuid õhtuks meie jääda ei

saanud, vaid buss viis meid Vaivarra.

Kolm päeva olime Narva ja ta ümbruse jaoks kulutanud ja neljanda päeva õhtupoolikul seisime juba oma kimpsude-kompsudega Türi jaama perroonil. Siit läks sõit edasi Vändrasse mu isiklikul limusiinil ilma eriliste vahejuhtumisteta.

Sellega meie suvipäeval käimine ka lõppes. Lõpuks tähendan, et need read ma rebisin välja oma suvisest taskuplokist, kui „Pärnumaa Nooruse“ peatoimetaja mulle kohuseks tegi midagi kirjutada ka suvipäevadest.

Kõigile lugejatele aga soovin, et meie Pärnumaa noorte II suvipäev, kus see ka ei toimuks, oleks osavõtjate arvult hoopis arvuisem läinud suvisest esimesest suvipäevast. Tali-päevale Vändrasse me tuleme ju nii-kui-nii.

Valmisriided

healõikelised,
kvaliteet riidest

Tallinna maantee 5

J. Kaldase

valmisriiete äris.

Osakond Vändras

Pärnu-Paide mnt. 23, Jaanson'i majas.

Talipäeva kava:

Hommikul kella 10—11 osakondade registreerimine.
Kell 11 algab ÜENÜ Pärnumaa Keskkorralduse üldkoosolek.

Päevakord:

1. Koosoleku rakendus.
2. Eelmise koosoleku protokollki kinnitamine.
3. 1938. a. tegevuse- ja majanduslik aruanne.
4. 1939 a. tegevuskava ja eelarve.
5. Valimised kodukorra alusel.
6. Informatsiooni kohtadelt.
7. Koosolekul algatatud küsimused.
8. ÜENÜ vabaharidustöö põhimõtteid — A. MEIKOP, ÜENÜ Keskjuhatus peasekretär.
9. Rahvariide valmistamisest ühes rahvariide demonstreerimisega — Rahvariide eriteadlane PIRET KALME.
10. „Kirjandus noorsootöö rakendusvormina“ — H. TARAND, ÜENÜ Keskjuhatus sekretär.
11. „Koduümbruse uurimistööst“ — E. TAMMSOO, ÜENÜ Pärnumaa Keskkorralduse juhatus liige.
12. „Rakenduslikke ja siseorganisatsioonilisi küsimusi ÜENÜ-s“ — O. UUDEKÜLL, ÜENÜ Keskjuhatus üldinstruktor.
13. Protokollimise ja koosoleku juhutamise võistlused.
14. Lõppsõna — E. TAMMSOO, ÜENÜ Pärnumaa Keskkorralduse juhatus liige.

Kell 20 avalik pidu Vändra gümnaasiumi ruumes

1. Avasõna — E. LAARMAN, ÜENÜ Pärnumaa Keskkorralduse esimees.
2. Pidukõne — A. MEIKOP, ÜENÜ Keskjuh. peasekr.
3. Soololaule — VIKTOR TAIMRE, tenor
 - a) Neapoli laul — Tagliaferrì
 - b) Tulge kokku Eesti pojad! — Ark. KrullKlaveril: LOLA ÖUNAPUU
4. Rahvatants — ÜENÜ Pärnu-Papiniidu osak. rahvatantsu rühm: a) Vändra polka, b) Viru valts, c) Jooksu polka, d) Labajalg, e) Kalamees, f) Juudi polka, g) Vananaiste lõss, h) Pulgatants. Juhatab: E. KROSS, ÜENÜ Keskjuhatus rahvatantsu instruktor.
5. Rahvalaule — ÜENÜ Pärnu-Papiniidu osak. rahvatantsu rühm.
6. Rahvariide demonstratsioone. Juhatab rahvariide eriteadlane PIRET KALME.
7. Torupilli, Hiiu-kandle ja parmupilli ettekandeid. Esineb Torupilli Peeter (Peeter PIILBERG) Tallinnast.
8. Tants ja seltskondlikud mängud.

Lgp. noorsoolased!

Ostusid tehes pidage silmas neid tööstuse- ja äriühinguid, kes heatahtlikult on suhtunud meie kultuurüritusse ja käesoleva aja- kirja väljaandmist on toetanud oma kuulustustega.

ÜENÜ Pärnumaa Keskkorraldus.

Külastage Pärnu valikurikkamat

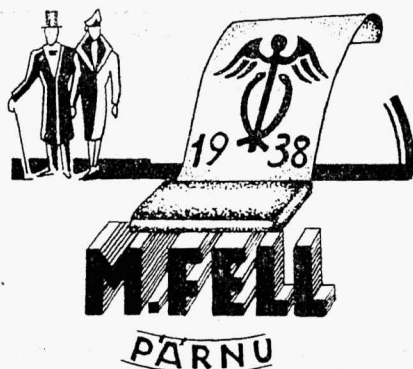
raadio- ja jalgrataste eriäri

Vennad Saar

Tallinna mnt. 1, telefon 703.

P. S. Saadaval mootorrattad ja osad, jalgrattad, õmblusmasinad ja tarbed, elektrikaubad, õnge- ja tarbed jne. jne.

Soodne järelmaks. Odavad hinnad.

Jgaks hooajaks

moodsaid mantli-, palitu-, kostüümi-, ülikonna ja püksiriideid.

Valmisriided

Karusnabad

ÜENÜ-lastel erilised soodustused.

RIIDE- JA VALMISRIIETEÄRI

M. Fell

Pärnus, Martina 14. Telefon 769

F-ma J. ANDREKSON

Pärnus,
Laidoneri tän. 4. Telefon 2-58.

Riide-,
valmisriiete-,
karusnahkade-,
jalanõude-
ja nahakauplus.

Progress
Pärnu

Nõudke kõikjal
meie

Kompvekke
Shokolaadi
Kakaod

*35 aasta jooksul on meie tooted
leidnud laia tarvitajaskonna
poolehoiu.*

A.-S. C. Siegel

Pärnu esindus.

Vilmsi tän. 15.

Telef. 283.

H. Saks'i
jahuveski

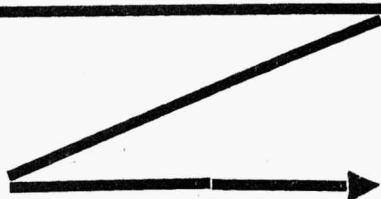
töötab iga päev

Osstab: rukist, nisu, otri,
segavilja jne.

Müüb: igasugust jahu.

Pärnns, Kuressaare maantee 80,
(end. Krastingi majas)

ÜENÜ Pärnumaa noored!

Raadioostu soovil palun mulle teatada oma aadress ning mina demonstreerin teile tuntud välis- ja kodumaa patarei- ja võrkvastuvõtjaid ning müün neid eriti soodsate maksutingimustega.

Kevadhooajal ja suvel palun mind külastada, sest siis võin pakkuda oma ärist igatsorti Rootsi, Saksa, Inglise jne. jalgrattaid ja kergemootorrattaid, fotoaparaate, igasugu foto- ja elektritarbeid.

Ka kaugemalt siia sõitmine tasub end soodsate hindade ja kergele maksutingimuste pärast.

Teretulemast kõigile üenü-lasile!

Anton Tekko

*jalgrataste-, raadio-, foto- ja elektritarveteäri
Vändras, Pärnu-Paide mnt. 45, tel. 39.*

**PÄRNUMAA
KALURITE
KOOPERATIIV**

„JAHTA“

SOOVITAB: igasugu hooaja kala suurel ja väikesel arvul elusalt, värskelt, suitsetatult.

Lootsi tän. 1. Telef. 241.

**Tallinna
valmisriieteäri**

„Tugev“

**Pärnu osakond,
Tallinna mnt. 5/a**

*Paremad ja mood-
samad valmisriided.*

**Suur valik
Odavad
hinnad**

**Tellimiste vastuvõtmine.
Tööde eest täielik vastutus.
Järelmaks võimaldatud.**

„Vändra Uudised“

on oma kihelkonna ajaleht, mida loeb nii noor kui vana. Kõik, mis on ümbruskonna elus uut ja huvitavaid, läheb luubi alla ja leiab valgustamist „Vändra Uudiste“ veergudel. Samuti toob ta ka teateid ja ülevaateid kogu maakonnast. Igas numbris toob ta täpseid sõnumeid kõigest sellest, mis toimub ÜENÜ Pärnumaa osakonnades, seepärast iga noorsoolane, kes tahab kontaktis olla noorsootöoga Pärnumaal, tellib lähemast postkontorist omale „Vändra Uudised“.

Tellimishind: 1 kuu — 25 senti, 3 kuud — 70 senti, 6 kuud — 130 senti ja 12 kuud — 250 senti.

Ärimehed!

Kui tahate Põhja-Pärnumaal hästi äritseda, siis kuulutate „Vändra Uudistes“.

Toimetus:
Pärnu-Paide mnt. 32

Vändras

Talitus:
Pärnu-Paide mnt. 32

Ernst Tammsoo, toimetaja

Sindi

Telliskivitehas

Sindi Lodjas. Telef. 326-a.

Balti

Nahavabrik

Pärnus, Vana-Sauga 24,
telef. 76.

Toornaha sisseostukoht

Tallinna maantee 15, tel. 4-20.

UUS EESTI

**ON
TABAV
SISULT
JA
SUUNALT**

Rahvuslik suurajaleht „UUS EESTI“ aval-
dab iga päev kiirelt, tõetruult ja
asjalikult palju tarvilikku ja huvitavat
sõnas ja pildis kogu maailmast.

- Muusikariistad
- Noodid
- Heliplaadid
 - Raadio
 - Jalgrattad
 - N. W. õmblusmasinad

O-ii. Esto-Muusika

Pärnus, Kalevi 41
Telef. 404

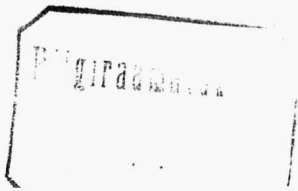
Üenü-lased!

Igasugu talvespordi abi-
nõusid rikkalikus vali-
kus ja eriti soodsate
hindadega, samuti suve-
hooajal tarvisminevaid
sporditarbeid ja riietust
leiate alati

Joh. Tamme

**sporditarvete eriäris
Pärnus, Kuninga 34.**

Asjatundlik nõuanne spordi-
abinõude ja mitmesuguste sport-
like ürituste kohta tasuta.

Reklaam

tööstusele ja ärile on sama vajalik kui inimesele toit.

Reklaami

kinodes, kohvikutes, ajalehtedes, suvituskohdades, raudteel jne.

Kirjastus- ja Reklaambüroo

korraldab hästi ja otstarbekohaselt

„Lehemehed“

Pärnus, Kalevi 37.

Telef. 7-92.

Reklaamnõuanne tasuta.

A. S. M. SEILER

METALLITÖÖSTUS

PÄRNUS.

RÄÄMA TÄNAV

TELEFON 268

V a l m i s t a b:

diisel kõrgesurve mootoreid
20—120 HP. Tuuleturbiine
kuni 20 HP, rehepeksumasinaid,
tuletõrje-, käsi- ja tankpritse, tur-
bapresse ja huariste mitmes
suuruses.

Parandab: igasuguseid jõu-
masinaid ja valmistab nende osi.

Oma malmi- ja vasevalukoda.

Pärnu Linatööstuse A.S.

Pärnus, Rääma tän. 38.

Telef. 125.

SOOVITAB OMA VABRIKU

Linast pesurilet

Presente, viljakotte, kalavörke

Nööre, niite, lõngu.

VÕTAB RAHVA LINU, TAKKE, VILLU JA KANGAID ÜMBERTÖÖTAMISEKS OTSE VABRIKUSSE JA KA MEIE ESINDAJATE KAUDU AASTAS ÜLE KOGU MAA.

Soovikorral vahetame linade ja takkude vastu kohe valmis riidet ja lõnga.

VABRIKU LAOD PÄRNUS:

Laidoneri tn. 9

Tallinna mnt. 11

